

ДО ПИТАННЯ ПРО ЮРИДИЧНУ ПРИРОДУ ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЛЯМИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ

Безумовно, визначення юридичної природи права користування землями для проведення розвідувальних робіт має важливе як теоретичне, так і практичне значення. Залежно від того, до якого виду прав (речових, зобов'язальних чи змішаних) відноситься право користування земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт, має вирішуватись питання щодо особливостей його виникнення, оформлення, здійснення, припинення, захисту та ін. Наведені обставини зумовлюють необхідність проведення детального та комплексного аналізу права користування земельними ділянками для проведення розвідувальних робіт з метою визначення його юридичної природи.

Віднесення землі чинним Цивільним кодексом України до об'єктів нерухомості та наявність у Земельному кодексі України правових приписів, які прямо передбачають необхідність регламентації певної групи земельних відносин Цивільним кодексом, дає підстави при визначенні правової природи використання земель для проведення розвідувальних робіт звернутись до положень цивільно-правової доктрини. Традиційно у складі цивільно-правових відносин виокремлюють зобов'язальні, речові та інші правовідносини. Питання щодо особливостей зобов'язальних правовідносин започатковане у проблемі дуалізму цивільного права, тобто його поділу на речове і зобов'язальне. У зв'язку з цим специфіку зобов'язальних правовідносин логічно буде виявляти у порівнянні їх із речовими правовідносинами.

Речові права на землю (земельну ділянку) реалізуються їх носієм безпосередньо щодо об'єкта права, в тому числі щодо конкретної земельної ділянки. Ці права вважаються такими, що мають пріоритет перед зобов'язальними правами. Вони характеризуються низкою ознак: відчужуваність, захист цих прав за допомогою речово-правових позовів (передовсім негативного та віндикаційного), право слідування, яке означає, що зміна власника речі не призводить до припинення речового права на цю річ, та ін.

Окрему групу окрім речових прав на землю складають зобов'язальні права, які принципово відрізняються від речових прав. Під зобов'язальними правами на землю прийнято розуміти права, які передбачають конкретні можливості щодо земельних ділянок. Ці можливості реалізуються носієм права не безпосередньо, а через поведінку зобов'язаних суб'єктів. Йдеться, зокрема, про конкретні дії цих суб'єктів або ж утримання від дій. Коло зобов'язальних прав фактично є потенційно не обмеженим. Сторони можуть встановлювати договірним шляхом будь-які зобов'язальні права, які не суперечать закону.

З цього приводу в літературі пропонується наступне вирішення даної проблеми – у разі якщо існує потреба отримати усталене, стабільне право, при здійсненні якого суб'єкт буде самостійно вступати у відносини із третіми

особами, – слід встановити речове право. Якщо ж потреби для користувача вступати у відносини із третіми особами просто немає, а саме право необхідно встановити дуже оперативно та/або на невеликий строк – у цих випадках адекватним правовим інструментом, виступає, зазвичай, зобов'язальне право.

Право особи на проведення розвідувальних робіт, яке виникає на підставі відповідної угоди, навряд чи можна вважати речовим правом на земельну ділянку. Спеціалізована організація, яка буде виконувати розвідувальні роботи, може лише вимагати від власника чи землекористувача тимчасово зайняти земельну ділянку або її частину для відповідних потреб. При цьому слід наголосити, що право на виконання розвідувальних робіт є невідчужуваним.

В земельно-правовій літературі слушно підкреслюється, що право користування земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт відрізняється від права земельного сервітуту наступним:

по-перше, можливість виникнення права користування земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт не пов'язана із наявністю у користувача іншої земельної ділянки, тоді як земельний сервітут здебільшого встановлюється для обслуговування певної земельної ділянки, яка перебуває у власності (користуванні) особи, котра потребує встановлення земельного сервітуту;

по-друге, набуваючи право користування земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт, суб'єкт земельних правовідносин, як правило, має на меті господарське використання земельної ділянки, тоді як встановлення земельного сервітуту не передбачає користування земельною ділянкою як самоціль, а обслуговує інші потреби особи;

по-третє, земельний сервітут може бути встановлений договором, законом, заповітом або за рішенням суду, право ж на користування земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт може виникати на підставі угоди про використання земельної ділянки для проведення розвідувальних робіт.

Поділяючи висловлені судження слід звернути увагу і на те, що сервітутне право – це право речове, а право користування земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт за своєю юридичною природою відноситься до права зобов'язального. Як раніше зазначалося, найбільш оптимальним видається підхід, за яким забезпечення спрощеного порядку виникнення права на проведення розвідувальних робіт пов'язане із зобов'язальним, а не з речовим правом.

Представники земельно-правової науки, які досліджують зобов'язальні права користування земельною ділянкою, констатують, що сьогодні склалась наступна ситуація: будь-яке користування земельною ділянкою, що не підпадає під дію спеціальних правил (постійне користування, суперфіцій тощо), можна кваліфікувати як оренду або сервітут, які вимагають укладення складних договорів, що досить довго розробляються на підставі спеціального різновиду земельноправної документації. Все це спричиняло і спричиняє економічну нецільність укладення договору оренди або договору на встановлення сервітуту у випадку оформлення прав щодо тимчасового зайняття земельної ділянки з метою проведення розвідувальних робіт.

Викладене дозволяє стверджувати, що право користування тимчасово зайнятою земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт слід вважати безтитульним правом землекористування, яке за своєю правовою природою належить до зобов'язального права. Це зобов'язальне право невиключного (неповного) строкового володіння та користування тимчасово зайнятою земельною ділянкою для проведення розвідувальних робіт є невідчужуваним і повинно бути оформлене угодою спеціалізованої організації, яка має намір проводити розвідувальні роботи, з власником землі або за погодженням із землекористувачем.

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий Юридичний інститут

**Реалізація норм екологічного, земельного
та аграрного права в умовах реформування
правової системи України**

**Збірник матеріалів Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

*з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового Юридичного інституту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

(м. Івано-Франківськ, 8–10 вересня 2017 р.)

Івано-Франківськ
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника»
2017

Відповідальні редактори: проф. **Н. Р. Кобецька**,
доц. **Н. О. Багай**,
доц. **Г. В. Мороз**

Р31 Реалізація норм екологічного, земельного та аграрного права в умовах реформування правової системи України : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ, 8–10 вересня 2017 р.) / відп. ред.: Н. Р. Кобецька, Н. О. Багай, Г. В. Мороз. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2017. – 188 с.
ISBN 978-966-640-440-7

Збірник матеріалів містить тези доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди відзначення 25-річчя навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Для науковців-правників, викладачів, аспірантів, студентів вищих юридичних закладів, юристів-практиків, фахівців у сфері аграрного, екологічного та земельного права.

УДК 349.41/.42/.6 (477)

ЗМІСТ

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ЕКОЛОГІЧНОГО ТА ПРИРОДОРЕСУРСНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Балюк Г. І. Еколого-правова політика Української держави – основа ефективної реалізації норм екологічного законодавства	7
Бобкова А. Г. Правові умови розвитку екологічного підприємництва	9
Гетьман А. П. Систематизація екологічного законодавства в сучасних умовах	11
Кірін Р. С. Проблеми реалізації норм земельного та аграрного права при користуванні надрами	14
Кобецька Н. Р. Співвідношення анулювання спеціального дозволу на користування надрами та припинення права надрокористування	17
Комарницький В. М., Єрофєєв М. І. Екологічне страхування: правові питання	20
Костицький В. В. Екологічна сутність сучасної соціальної правової держави	22
Краснова М. В. Держава в механізмі реалізації екологічного права та законодавства	26
Малишева Н. Р. Умови ефективності реалізації норм екологічного права в умовах його реформування	29
Соколова А. К. Загальні проблеми права приватної власності на природні ресурси і комплекси ...	33
Бевз О. В. Правові засади охорони пралісів Карпат як об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО за законодавством України	35
Васянович О. А. Антропогенний фактор як важливий елемент екологічного права	38
Ващишин М. Я. Міжнародно-правові аспекти охорони біорізноманіття у межах басейну річки Дністер	40
Грицан О. А. Міжнародне право навколишнього середовища та охорона довкілля під час збройних конфліктів	43
Данилюк Л. Р. Еколого-правові аспекти будівництва ГАЕС на Дністрі	46
Дейнега М. А. Історичні аспекти становлення і розвитку природоресурсного права	48
Демчук Т. І. Доступ до екологічної інформації за законодавством Німеччини	50
Євстігнєєв А. С. Етапи процедури оцінки впливу на довкілля за законодавством України	53

Заверюха М. М.	
До питання адміністративної відповідальності у сфері охорони, захисту, використання та відтворення лісів	55
Карпінська Н. В.	
Інтеграція екологічної політики України в контексті вимог Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом	58
Ковальчук Т. Г.	
Проблеми реалізації принципів та норм земельного та екологічного права у сфері охорони земель від забруднення побутовими відходами	60
Кузнєцова С. В.	
Про деякі практичні аспекти законотворення у сфері екології	63
Мороз Г. В.	
Урахування державних, громадських та приватних інтересів при проведенні оцінки впливу на довкілля	66
Позняк Е. В.	
Еколого-правова культура: законодавчі підходи до формування міжгалузевого інституту екологічного права України	68
Радишевська З. М.	
Особливості збереження біорізноманіття в контексті сталого розвитку	72
Романко С. М.	
Кліматичні стратегії міст як правовий інструмент пом'якшення та адаптації до змін клімату	75
Слепченко А. А.	
Суб'єктний склад правовідносин з оцінки впливу на довкілля: питання освіти	78
Стругинська-Струк Л. В.	
Правова охорона пралісів в Україні як складова збереження біорізноманіття	81
Туліна Е. Є.	
Правове забезпечення використання рослинного світу для випасання худоби та інших потреб тваринництва	84
Чумаченко І. Є.	
Окремі аспекти реалізації права власності на водні об'єкти	87
Шомпол О. А.	
Держава як суб'єкт екологічних правовідносин: актуальність проблеми	90
Яремак З. В.	
Адміністративний порядок врегулювання еколого-правового конфлікту	92

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ЗЕМЕЛЬНОГО ТА АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Вівчаренко О. А.	
Моніторинг земель як складова державної програми моніторингу довкілля	95
Гафурова О. В.	
Проблеми реалізації норм Закону України «Про сільськогосподарський перепис»	97
Духневич А.В.	
Удосконалення та гармонізація норм національного законодавства щодо показників безпеки харчових продуктів із міжнародними стандартами СОТ та ЄС	100
Єрмоленко В.М.	
Щодо заборони відчуження земель сільськогосподарського призначення	102

Каракаш І.І.	
Особливості застосування дисциплінарної та матеріальної відповідальності за правопорушення земельного законодавства	105
Коваленко Т.О.	
Міжгалузева аналогія у процесі реалізації земельно-правових норм: pro et contra	108
Костяшкін І.О.	
Окремі аспекти реалізації права власності на землю Українського народу.....	111
Кулинич П.Ф.	
Конституція України: проблеми модернізації у контексті аграрної і земельної реформ та децентралізації влади	115
Носік В.В.	
Деякі проблеми реалізації земельного законодавства у сфері використання земель сільськогосподарського призначення в Україні	118
Сидор В.Д.	
Новації в порядку зміни меж районів і міст в світлі реформи децентралізації	120
Уркевич В.Ю.	
Про реалізацію норм аграрного права України щодо сільськогосподарських підприємств	122
Харитонова Т.Є.	
Особливості вчинення нотаріальних дій із земельними ділянками під час дії мораторію	125
Шульга М.В.	
Завершення сучасної земельної реформи та виклики, які постають перед земельно-правовою наукою	127
Багай Н.О.	
Проблеми реалізації концепцій та програм розвитку села	130
Бусуйок Д.В.	
До питання про сучасну систему органів спеціальної компетенції щодо державного контролю у сфері використання й охорони земель	132
Гавриш Н.С.	
Еколого-правова та еколого-соціальна функції ґрунтів	135
Гоштинар С.Л.	
Види функцій юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства	138
Григор'єва Х.А.	
Суб'єкти отримання часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки: аналіз законодавчих новел	140
Золотарьова Д.М.	
До питання про юридичну природу права користування землями для проведення розвідувальних робіт	143
Ігнатенко І.В.	
Правові засади моніторингу земель у межах населених пунктів	145
Караханян К.М.	
Історичні аспекти становлення та розвитку законодавства в сфері конкурентної приватизації земельних ділянок з об'єктами нерухомості	147

Кохан Н.В.	
Правозастосування при врегулюванні трудових відносин у сільськогосподарських підприємствах	148
Курман Т.В.	
До питання про систему заходів забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського виробництва	153
Лісова Т.В.	
Особливості відновлення земель в сучасних умовах правового регулювання	155
Мироненко І.В.	
Особливості правової природи положень про добросусідство та земельних сервітутів	157
Петлюк Ю.С.	
Особливості правового режиму земель водних об'єктів у зарубіжних країнах ...	160
Попова А.О.	
Рециклінг як перспективний напрямок охорони земель від забруднення небезпечними речовинами: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії	162
Степська О.В.	
Щодо скасування мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення	165
Стусяк В.М.	
Обмеження і обтяження прав на землю та природоресурсні сервітути: співвідношення понять	167
Федорович В.І.	
Припинення права приватної власності на земельну ділянку шляхом добровільної відмови від нього	170
Федчищин Д.В.	
Деякі особливості охорони та захисту прав на землю при їх здійсненні	172
Хомінець С.В.	
Правові питання забруднення, засмічення та псування земель	175
Шарапова С.В.	
Інформаційне забезпечення в галузі використання та охорони земель	177
Щестюк О.М.	
Правове регулювання землеустрою у Великобританії	180
Юрченко Е. С.	
Особливості реалізації права сільськогосподарського землекористування у прикордонній смузі України	183